

Innst. 272 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 16 (2013–2014)

Innstilling fra justiskomiteen om årsrapport til Stortinget fra Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

I henhold til St.prp. nr. 12 (2008–2009) og Innst. S. nr. 107 (2008–2009) skal Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag gi Stortinget orientering om sitt arbeid gjennom en årsrapport.

Rettfærdsvederlagsordningen er Stortingets egen ordning. Etter denne ordningen kan enkeltpersoner søke om en skjønnsmessig kompensasjon fra staten når vedkommende har kommet særlig uheldig ut, og er påført skade eller ulempe som ikke dekkes etter alminnelige erstatningsregler eller gjennom trygde-, forsikrings- eller erstatningsordninger. Ordningen er basert på sedvane. Sakene avgjøres av Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag. Statens sivilrettsforvaltning er tillagt oppgaven som sekretariat for utvalgene.

Den alminnelige rettfærdsvederlagsordningen er nærmere beskrevet i St.prp. nr. 72 (1998–1999), Innst. S. nr. 4 (1999–2000), St.prp. nr. 65 (2006–2007) og Innst. S. nr. 262 (2006–2007). Stortinget har i tillegg vedtatt særordninger for krigsbarn (avsluttet), romanifolk/tatere og eldre utdanningsskadelidende samer og kvener, se St.meld. nr. 44 (2003–2004) og Innst. S. nr. 152 (2004–2005). Stortinget har videre vedtatt en særordning for barn som var i barnehjem mv. i perioden frem til 1. januar 1980, se St.meld. nr. 24 (2004–2005) og Innst. S. nr. 217 (2004–2005).

1.2 Orientering om arbeidet

Det var i 2013 to utvalg i arbeid. Utvalgene har til sammen avholdt 22 møter i 2013.

I 2013 ble det innført elektronisk dokumentutveksling med flere faginstanser i rettfærdsvederlagsaker. Fra høsten 2013 ble det også innført elektronisk samhandling med Utvalg II. Det er lagt til grunn at elektronisk oversendelse av saksdokumenter er et effektiviseringstiltak som vil virke tidsbesparende og skape bedre informasjonsflyt mellom Statens sivilrettsforvaltning, faginstansene og utvalgene under hele saksbehandlingsprosessen.

Utvalgene fremla ikke enkeltsaker for Stortinget til avgjørelse i 2013.

1.3 Resultater

Det ble mottatt 602 søknader i 2013, mot 647 i 2012. Dette er en nedgang på 7 pst. Nedgangen gjelder hovedsakelig særordningen for tidligere barnehjemsbarn mv. (St.meld. nr. 24). Antallet nye søknader etter alminnelig ordning har imidlertid økt med 5 pst.

Det ble i 2013 avgjort 734 saker, som er en nedgang på 5 pst. fra 2012. Dette skyldes hovedsakelig de senere års nedgang i søknadsmengde.

Antall behandlede saker sett i sammenheng med mottatte søknader viser en generell tendens til nedgang av saker under rettfærdsvederlagsordningen sammenliknet med tidligere år. Størst er nedgangen for særordningene.

Det ble innvilget rettfærdsvederlag i 64 pst. av de behandlede sakene. Dette utgjør en liten oppgang på 3 pst. i innvilgelsesprosent fra 2012, men gir likevel en indikasjon på nedgangen i antall innvilgelser, som har vist seg de senere år; i 2011 ble det innvilget rettfærdsvederlag i 65 pst. av sakene, mens det i 2010 ble innvilget rettfærdsvederlag i 76 pst. av sakene. Utvik-

lingen samsvarer med at antallet behandlede saker etter særordningene går ned. I slike saker gjelder et lempet beviskrav for å innvilge rettfærdsvederlag. Dette har resultert i en høyere innvilgelsesprosent for denne type saker enn for saker etter alminnelig ordning.

Det er ikke klageadgang til Stortinget over utvalgenes vedtak. Utvalgsbehandling av omgjøringsbegjæringer forutsetter at det fremlegges nye opplysninger som kan være av betydning for resultatet i saken. Statens sivilrettsforvaltning har fullmakt til å avvise omgjøringsbegjæringer hvor dette ikke er tilfellet, og i 2013 ble 38 omgjøringsbegjæringer avvist med hjemmel i denne fullmakten.

Statens sivilrettsforvaltning har også fullmakt til å avvise saker som av ulike årsaker ikke anses omfattet av rettfærdsvederlagsordningen, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999), jf. Innst. S. nr. 4 (1999–2000). Med hjemmel i denne fullmakten ble det i 2013 avvist 81 søknader fra behandling i utvalgene. I tillegg ble enkeltgrunnlag avvist fra realitetsbehandling, mens saken for øvrig ble tatt til videre behandling. Totalt ble 306 søknadsgrunnlag avvist som følge av at forholdet ikke var ansett å være omfattet av rettfærdsvederlagsordningen. Dette antallet omfatter grunnlag både fra søknader som er avvist i sin helhet, og fra søknader hvor enkeltgrunnlag er avvist, mens saken for øvrig er tatt til behandling.

Rettfærdsvederlag kan som hovedregel bare tilkjennes den som selv har kommet i en særlig uheldig stilling, og hvor det offentlige kan klandres for det inntrufne. Hvis søkeren dør før saken er avgjort av utvalget, skal søknaden anses som bortfalt. Det ble i 2013 avsluttet 12 saker på dette grunnlag.

Det ble ferdigbehandlet 827 saker i 2013. Tallet omfatter 734 saker avgjort av utvalget, 81 saker som ble avvist av Statens sivilrettsforvaltning og 12 saker som ble avsluttet uten vedtak som følge av søkers død.

Det ble i 2013 utbetalt 61 025 000 kroner i rettfærdsvederlag fra staten. Dette er en liten reduksjon fra 2012 da det ble utbetalt 64 830 000 kroner. Nedgangen i utbetalt rettfærdsvederlag er dels en følge av at antallet behandlede saker etter særordningene har gått ned. Videre skyldes nedgangen fra 2012 til 2013 at utvalgene har hatt en nedgang på 5 pst. i antall avgjorte saker.

Ved årsskiftet 2013–2014 hadde Statens sivilrettsforvaltning totalt 743 saker i restanse. Dette er en nedgang fra 996 saker året før. Disse sakene var enten under utredning i faginstans, under utredning i Statens sivilrettsforvaltning som eneste faginstans, eller ferdigstilt for utvalgsbehandling. Av restansen var 62 saker ferdig utredet og i prosess for behandling i utvalgene. Til sammenligning var 126 saker klare for utvalgsbehandling på samme tid i fjor. I til-

legg var 13 omgjøringsbegjæringer i restanse. Det var i 2013 en utfordring for begge utvalg å ha tilstrekkelig antall saker til behandling som følge av færre mottatte søknader over tid, sammenholdt med en viss nedgang i antall uttalelser fra enkelte sentrale faginstanser.

I saker hvor utredningen foretas av ekstern faginstans, er samlet saksbehandlingstid hos Statens sivilrettsforvaltning innenfor to måneder. Når Statens sivilrettsforvaltning har ferdigstilt saken, tar det i underkant av to måneder før saken behandles av utvalgene.

Når en sak utredes hos andre faginstanser, er målsettingen at saksbehandlingstiden i faginstans ikke skal overskride 12 måneder.

I saker der Statens sivilrettsforvaltning er eneste faginstans ble det i 2013 fattet 19 vedtak. I syv av disse sakene var saksbehandlingstiden innenfor det fastsatte resultatmål på seks måneder. De øvrige sakene har hatt en lengre saksbehandlingstid som følge av innhenting av dokumentasjon og utsettelse av saken fra søkers side. Den samlede gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for disse sakene er ni måneder.

Når det gjelder de sakene hvor kun Statens sivilrettsforvaltning er faginstans, har det vært en nedgang i antall nye søknader de senere år. Denne nedgangen må forventes å vedvare, da forholdet søkes vederlag for, i hovedsak er relatert til fysiske og seksuelle overgrep forut for 1975.

Den totale gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for alle typer saker har vært 18 måneder i 2013, noe den også var i 2012.

1.4 Utvikling 2014

Som en følge av nedgangen i antall søknader etter de ulike særordningene, er saker til behandling for utvalgene betydelig redusert i forhold til tidligere år. Fra 2012 til 2013 var den totale nedgangen i antall nye søknader på 7 pst. Det forventes at den lavere inngangen av nye søknader vil vedvare fremover. I den senere tid har det derfor vært en utfordring å ha et tilstrekkelig antall ferdigstilte saker til behandling for to utvalg. Som følge av dette vil det fra 1. januar 2014 kun være ett utvalg i arbeid. Den elektroniske samhandlingen som ble etablert med utvalget høsten 2013, fortsetter med det nyoppnevnte utvalget.

Elektronisk oversendelse av saksdokumentasjon er et effektiviseringstiltak som er tidsbesparende og skaper bedre informasjonsflyt mellom Statens sivilrettsforvaltning, faginstanser og utvalg under hele saksprosessen. I løpet av 2014 tar Statens sivilrettsforvaltning sikte på å innføre elektronisk dokumentutveksling med flere faginstanser i rettfærdsvederlagssaker.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til Årsrapport til Stortinget for 2013 fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag, og understreker at dette er en viktig ordning. Komiteen registrerer en nedgang i antall saker til håndtering i utvalget. Det er vanskelig å stadfeste om årsaken er en reell nedgang i antall personer med krav på rettsferdsvederlag, eller om det bare er færre som søker.

Komiteen vil understreke viktigheten av at personer som ordningen er tiltenkt, søker om rett-

ferdsvederlag, primært av hensyn til oppreisningen dette kan gi den enkelte, sekundært fordi det mer presist viser omfanget av dem som har kommet særlig uheldig ut og hvor det foreligger kritikkverdige forhold fra det offentlige side.

Komiteen har for øvrig ingen merknader til årsrapporten for 2013.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 16 (2013–2014) – årsrapport til Stortinget fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 10. juni 2014

Hadia Tajik

leder og saksordfører

